

Funded by
the European Union

Впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу у бюджетному процесі

EU4GenderEquality
Reform Helpdesk

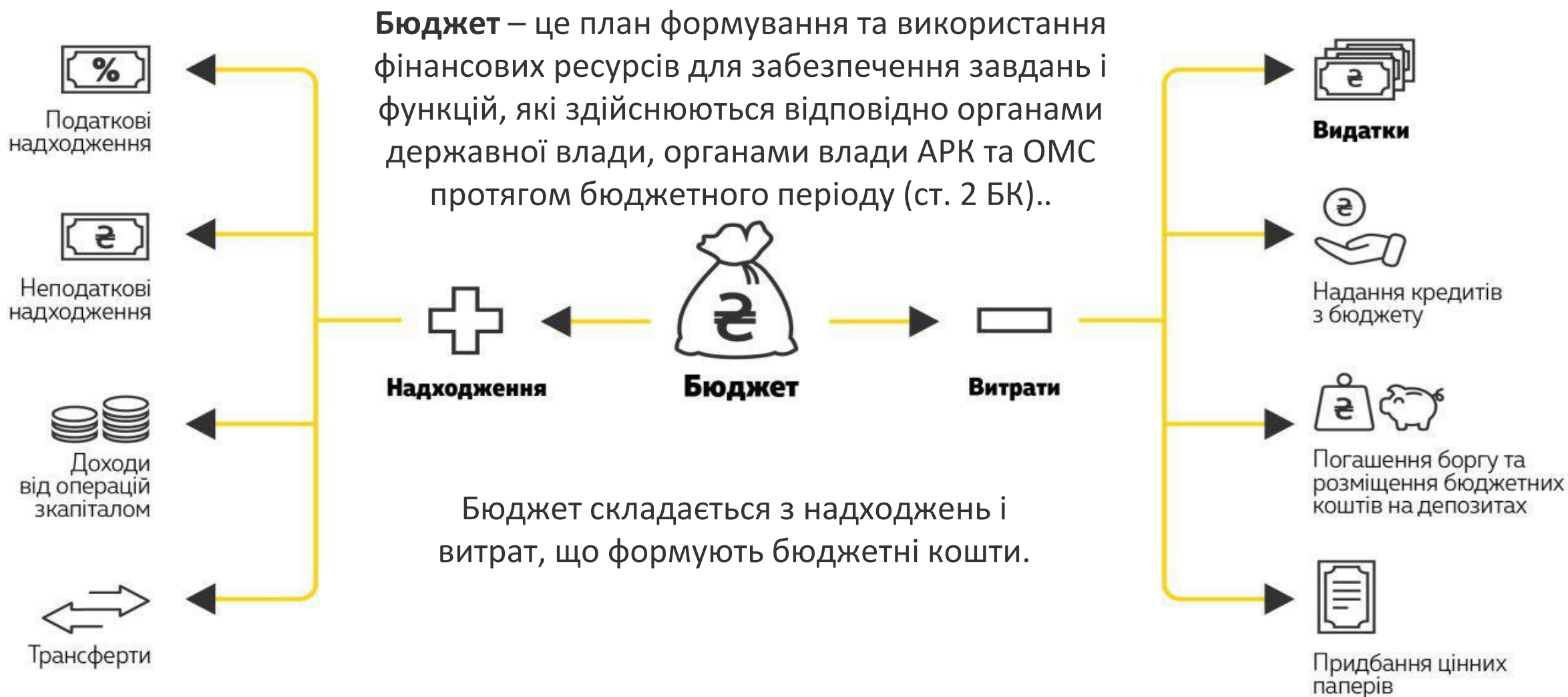
PHASE II

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Де гендер???

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

... рівність результатів

Різні групи жінок

Різні групи чоловіків

1) Рівний доступ до послуг

+

2) Рівний доступ до можливостей (самореалізації)

+

3) Рівний доступ до прийняття рішень

=

Нормальне, здорове, щасливе, ефективне суспільство

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

- Гендерна нерівність - ...нерівні права і можливості жінок і чоловіків, які створюють систему обмежень або привілеїв за ознакою статі (спричинена існуванням гендерних стереотипів)

- Гендерна рівність - рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства

- Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»

Гендерна чутливість

- **Гендерна чутливість** – здатність визнавати існуючі гендерні відмінності, наявність у суспільстві дискримінації за ознакою статі, проявів нерівності та враховувати ці аспекти у стратегіях та діях
- Гендерно чутливою може бути людина, установа, програма, проєкт
- Все інше – не більш ніж формальне виконання вимог («поставити галочку»), а не реальна користь

Різність. Рівність. Справедливість.

Рівність означає однакове ставлення до всіх — вона спрямована на забезпечення справедливості, але вона може працювати тільки в тому випадку, якщо всі починають з одного місця і потребують однакової допомоги.

Справедливість дає кожному і кожній те, що потрібно для досягнення успіху.

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Гендерний розрив

- розрив у будь-якій області між жінками та чоловіками з точки зору їх участі та можливостей, тобто доступ до ресурсів, прав, винагород або вигод;
- непропорційна різниця або невідповідність між статями;
- різниця, яка існує між чоловіками та жінками, щодо доступу до певного соціального блага чи користі, базуючись лише на різниці у їх гендерній ситуації (різниця майже завжди на користь чоловіків)

Гендерний підхід

Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОР), 1997)-

- це діяльність, яка забезпечує інтеграцію інтересів і досвіду жінок та чоловіків як невід'ємної частини планування, реалізації, моніторингу й оцінки стратегій, політик, програм, заходів та бюджетів у всіх сферах так, щоб жінки та чоловіки отримували рівні блага.

Наказ Мінсоцполітики від 07.02.2020 р. № 86

- це стратегія, що забезпечує врахування інтересів і досвіду жінок та чоловіків як невід'ємної складової планування, реалізації, моніторингу та оцінювання політики і програм у політичній, економічній, культурній і соціальній сферах для отримання жінками та чоловіками рівних благ

Інтеграція гендерного підходу

ПРОФЕСІЙНЕ
Методи та інструменти

- інтеграція інтересів, **досвіду та потреб** різних вікових та соціальних груп жінок та чоловіків
- **результати** мають бути **однаково справедливими** для різних груп жінок та чоловіків.

ОСОБИСТЕ
Гендерно чутливі рішення

ЗАКОНОДАВСТВО

Funded by the
European Union

This presentation was produced in the framework of the EU4Gender Equality Reform Helpdesk project, funded by the European Union and implemented by NIRAS. Its content is the sole responsibility of NIRAS and does not necessarily reflect the views of the European Union.

Гендерний підхід в бюджетному процесі

це врахування інтересів, потреб та можливостей жінок і чоловіків (та/або їх груп) на етапах планування, реалізації, моніторингу та оцінки публічної політики (конкретних стратегій, політик, програм, бюджетів та заходів).

- **Гендерний підхід у бюджетному процесі** - це врахування гендерних аспектів на різних стадіях бюджетного процесу та відображення у відповідних бюджетних документах цілеспрямованості та заходів на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків.
- **Врахувати гендерні аспекти** означає зробити видимим те, як по-різному події, явища та процеси впливають на людей залежно від їх статі, а також як стать людей впливає на певні події, явища та процеси.
- **Основною метою гендерного підходу в бюджетному процесі** є підвищення економічної ефективності та прозорості видатків бюджету з урахуванням потреб жінок і чоловіків, дівчат та хлопців (та/або їх груп).

Міжнародні та національні зобов'язання України у сфері впровадження гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Міжнародні документи у сфері захисту прав людини та гендерної рівності

***Загальна декларація
прав людини***

***Міжнародний пакт про
громадянські та політичні
права***

***Міжнародний пакт про
економічні, соціальні і
культурні права***

***Конвенція ООН про
ліквідацію всіх форм
дискримінації щодо жінок***

- Європейська соціальна хартія
- Європейська декларація про рівність жінок та чоловіків
- Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини (1950 г.);
- Пекінська декларація і платформа дій і інші підсумкові документи, прийняті на IV Всесвітньої конференції про стан жінок «Дії в інтересах рівності, розвитку і миру» (Пекін, 1995 р.);
- Віденська декларація прав людини
- Конвенція ООН про права дитини і 2 факультативних протоколи до неї.
- Конвенція про права осіб з інвалідністю
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод
- Рамкова конвенція про захист прав національних меншин

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Міжнародні стандарти впровадження ГОБ

Зв'язок ГОБ з розробками Цілей сталого розвитку (ЦСР)

Ціль 5 «Досягнення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат»,

- Ціль 5.С, стосується необхідності «прийняття та зміцнення обґрунтованої політики та обов'язкового законодавства для сприяння гендерній рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат на всіх рівнях».
- (індикатор 5.с.1.), є «частка країн, які мають системи для відстеження та здійснення публічних асигнувань на гендерну рівність та розширення прав і можливостей жінок».

Управління державними фінансами (PFM)

Включення додаткового оціночного модуля з ГОБ до міжнародної та широко використовуваної методології оцінювання ефективності управління державними фінансами (PEFA)

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Правове регулювання застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі в Україні

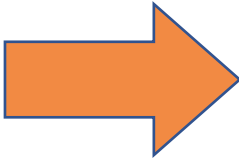
Конституція України

**Стаття 24. Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними
перед законом.**

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

Правове регулювання застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі в Україні

- Наріжним нормативно-правовим актом, спрямованим на розвиток вказаних положень Конституції є
 - Закон України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”
-
- Проведення гендерно-правової експертизи чинного законодавства та проектів нормативно-правових актів (Стаття 4)
 - Це дає підстави для проведення гендерного аналізу бюджету і бюджетних програм.

Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки

приділити подальшому практичному застосуванню гендерно орієнтованого підходу у бюджетному процесі на державному та місцевому рівні для забезпечення врахування потреб соціальних груп

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 р.

забезпечення застосування гендерно орієнтованого підходу у бюджетному процесі на державному та місцевому рівні

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Методичні рекомендації щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

02.01.2019 № 1

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі

Відповідно до частини другої розділу III Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2019 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 лютого 2017 року № 142-р, та з метою подальшого розвитку програмно-цільового методу у бюджетному процесі **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Методичні рекомендації щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі, що додаються.
2. Департаменту державного бюджету забезпечити доведення цього наказу до головних розпорядників коштів державного бюджету.
3. Департаменту забезпечення комунікацій та організаційно-аналітичної роботи забезпечити оприлюднення цього наказу на офіційному сайті Міністерства фінансів України.
4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Міністр

О. Маркарова

1

для врахування
гендерних аспектів у
процесі планування,
виконання та
звітування про
виконання
бюджетних програм

2

застосування
гендерно-
орієнтованого
підходу в
бюджетний процес

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

29.12.2002 № 1098

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
21 січня 2003 р.
за № 47/7368

Про паспорти бюджетних програм

{Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів
[№ 687 від 01.11.2004](#)
[№ 363 від 14.04.2006](#)
[№ 15 від 17.01.2007](#)
[№ 19 від 14.01.2008](#)
[№ 1549 від 29.12.2008](#)
[№ 1512 від 24.12.2009](#)

Регламентує ПРАВИЛА складання
паспортів БП та звітів про їх виконання

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

08.04.2019 № 145

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
25 квітня 2019 р.
за № 444/33415

Про затвердження Змін до Загальних вимог до визначення результативних показників бюджетних програм

Відповідно до [частини третьої](#) розділу II «Прикінцеві положення» Закону України від 06 грудня 2018 року № 2646-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування», [пункту 4](#) Положення про Міністерство фінансів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 375, з метою удосконалення програмно-цільового методу у бюджетному процесі **НАКАЗУЮ:**

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ
до визначення результативних показників бюджетних
програм

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Методологічна база та сфера застосування ГОБ

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

За визначенням Ради Європи гендерне бюджетування – це застосування гендерної політики у бюджетному процесі

Воно передбачає здійснення
гендерного аналізу бюджетів,
у т.ч.:

врахування гендерного підходу на всіх стадіях
бюджетного процесу,
а також

реструктуризацію доходів та витрат бюджету з
метою сприяння гендерній рівності

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Подвійна мета ГОБ

врахувати реалії
життя жінок і
чоловіків у бюджетах

зробити існуючу
гендерну нерівність
видимою у процесах
бюджетування

На практиці це означає...

виявлення різного
впливу рішень щодо
витрат і доходів на
жінок і чоловіків, які
відрізняються залежно
від етапів їхнього життя
та економічних і
соціальних обставин.

перегляд рішень щодо
державних фінансів,
щоб забезпечити їх
сприяння просуванню
гендерної рівності,
а не посилення існуючої
нерівності.

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Кроки для впровадження ГОБ

- Впровадження ГОБ передбачає процес змін.
- Вони починається з аналізу для визначення того, які зміни є необхідними, і призводить до змін та трансформацій, спрямованих на досягнення більш гендерно-чутливих політик, процесів, установ та бюджетів.

Гендерний
аналіз
бюджетів

Визначення
цілей
гендерної
рівності

Включення
цих цілей до
бюджетного
планування

Принципи впровадження ГОВ

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

ГОЛОВНІ КОМПОНЕНТИ ГОБ

Гендерно орієнтований підхід у бюджетному процесі

Врахування гендерних аспектів на усіх стадіях бюджетного процесу та висвітлення у відповідних бюджетних документах цілеспрямованості на забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків (гендерної рівності).

*Методичні рекомендації щодо впровадження та застосування
гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі,*

Наказ МФУ № 1 від 02 січня 2019 року

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

16 січня 2025 року Верховна Рада України підтримала законопроект №12245 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо актуалізації та удосконалення деяких положень» ухвалила закон, що передбачає застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі на державному та місцевому рівнях.

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Стаття 2. Визначення основних термінів

42) програмно-цільовий метод у бюджетному процесі - метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням гендерно орієнтованого підходу та здійсненням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу;

Стаття 7. Принципи бюджетної системи України

6) принцип ефективності та результативності - при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом **забезпечення якісного надання публічних послуг, у тому числі з урахуванням гендерних аспектів**, при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;

Стаття 20. Застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі

5. Результативні показники бюджетної програми

використовуються для оцінки ефективності БП за напрямками використання бюджетних коштів і включають кількісні та якісні показники, **які**

- визначають результат виконання бюджетної програми,
- характеризують хід її реалізації,
- ступінь досягнення цілей державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізацію якої забезпечує головний розпорядник бюджетних коштів,
- досягнення мети бюджетної програми,
- виконання завдань бюджетної програми,
- **висвітлюють обсяг і якість надання публічних послуг, у тому числі з урахуванням гендерних аспектів.**

10. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі передбачає застосування гендерно орієнтованого підходу, в рамках якого головні розпорядники бюджетних коштів та інші учасники бюджетного процесу враховують гендерні аспекти у процесі планування, виконання та звітування про виконання бюджетних програм.

Етапи впровадження гендерно орієнтованого підходу в бюджетний процес

1. Етап

Здійснення огляду нормативно-правових актів та інших документів, які містять інформацію про гендерну рівність

Міжнародні нормативно-правові акти,
ратифіковані Україною

Національні нормативно-правові акти

Нормативні документи місцевого рівня
(НПА, прийняті органами місцевої
влади та місцевого самоврядування)

За результатами огляду нормативно-правових документів отриману інформацію можна узагальнити та згрупувати за такими позиціями

- вимоги / індикатори (показники) щодо гендерної рівності, визначені міжнародними угодами, директивами міжнародних організацій, членом яких є Україна;
- вимоги / індикатори (показники) щодо гендерної рівності, визначені нормативно-правовими актами;
- дані про становище жінок/дівчат, чоловіків/хлопців та/або їх груп;
- дані про інтереси, потреби та пріоритети жінок/дівчат, чоловіків/хлопців;
- дані про гендерні розриви, гендерну дискримінацію, тенденції у забезпеченні потреб та задоволенні інтересів жінок/дівчат, чоловіків/хлопців та/або їх груп.

Результати відображаються в табличній формі:

Нормативно-правові акти/документи	Вимоги/індикатори

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Здійснення огляду
нормативно-правових актів
та інших документів, які
містять інформацію про
гендерну рівність

Міжнародні нормативно-правові акти,
ратифіковані Україною

Національні нормативно-правові акти

Нормативні документи місцевого рівня
(НПА, прийняті органами місцевої
влади та місцевого самоврядування)

За результатами огляду нормативно-правових документів отриману інформацію можна узагальнити та згрупувати за такими позиціями

- вимоги / індикатори (показники) щодо гендерної рівності, визначені міжнародними угодами, директивами міжнародних організацій, членом яких є Україна;
- вимоги / індикатори (показники) щодо гендерної рівності, визначені нормативно-правовими актами;
- дані про становище жінок/дівчат, чоловіків/хлопців та/або їх груп;
- дані про інтереси, потреби та пріоритети жінок/дівчат, чоловіків/хлопців;
- дані про гендерні розриви, гендерну дискримінацію, тенденції у забезпеченні потреб та задоволенні інтересів жінок/дівчат, чоловіків/хлопців та/або їх груп.

Результати відображаються в табличній формі:

Нормативно-правові акти/документи	Вимоги/індикатори

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

2 етап. Проведення гендерного аналізу бюджетних програм

Визначення
гендерних
проблем у галузі
(аналіз ситуації)

Збір інформації
(вихідних даних
про аналізовані
програми)

Проведення
гендерного
аналізу діяльності
(заходів, послуг)

Проведення
гендерного
аналізу видатків
бюджету

Формування цілей
та рекомендацій з
посилення
гендерної рівності

Гендерно чутлива бюджетна програма - бюджетна програма, яка враховує гендерний аспект і містить кількісні та якісні характеристики щодо цілеспрямованості на забезпечення гендерної рівності: зменшення гендерних розривів, усунення гендерної дискримінації, послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій у відповідній сфері/галузі з точки зору забезпечення гендерних потреб та задоволення гендерних інтересів.

Головний розпорядник має прагнути врахувати гендерний аспект при визначенні обсягу та якості усіх публічних послуг, що надаються в межах бюджетної програми.

Гендерно нейтральна бюджетна програма - бюджетна програма, яка за результатами гендерного аналізу визнана такою, що потребує вжиття додаткових заходів (досліджень) для врахування гендерного аспекту.

Гендерний аналіз цільових та бюджетних програм: тенденції

- ✓ В Україні упродовж останніх років реалізовано кілька масштабних проєктів, у межах яких проведено гендерний аналіз цільових та бюджетних програм.
- ✓ У межах Проєкту «Гендерне бюджетування в Україні» протягом 2015-2020 років проведено аналіз бюджетних програм у сфері аграрної політики, безпеки та оборони, освіти, науки, охорони здоров'я, соціального захисту, молодіжної політики, культури й мистецтва та ін.
- ✓ Проведено аналіз програм, що фінансуються з бюджетів областей та міста Києва.
- ✓ Сто громад, які брали участь у Програмі USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE), також здійснювали аналіз своїх цільових та бюджетних програм за експертної підтримки Національного Демократичного Інституту.
- ✓ Результати аналізу цих цільових та бюджетних програм (як державних, так і програм місцевого розвитку) засвідчили, що вони є гендерно нечутливі, і потребують внесення змін в аспекті врахування гендерного підходу.
- ✓ Більшість програм позиціонуються (через мету і завдання), як гендерно нейтральні, тобто спрямовані на все населення країни/області/громади, однак фактичний аналіз заходів та виділених коштів не підтверджує цього.
- ✓ І це свідчить не лише про труднощі написання програми відповідно до ПЦМ (програмно-цільового методу), організаційні виклики у процесі написання програм, а й про відсутність гендерної оптики у їх розробників/розробниць.

**3 етап Прийняття рішень за результатами
гендерного аналізу бюджетної програми
(внесення змін у відповідні документи)**

**4 етап Моніторинг гендерно чутливих
бюджетних програм**

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Особливості здійснення гендерного аналізу бюджетних програм

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Етапи впровадження гендерно орієнтованого підходу в бюджетний процес

Гендерний аналіз бюджетної програми

Мета

- визначення рівня забезпечення потреб та задоволення інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп у процесі реалізації бюджетної програми,
- а також виявлення ґендерних розривів, ґендерної дискримінації та причин їх виникнення

Дані для гендерного аналізу

- містяться в офіційній державній статистичній, фінансовій, адміністративній та іншій звітності;
- документах бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку;
- бюджетних запитах головного розпорядника, паспортах бюджетних програм, звітах про їх виконання;
- НПА та інших документах, які містять інформацію про гендерну рівність;
- інших джерелах інформації.

Гендерний аналіз:

Застосування гендерного аналізу саме по собі не забезпечує гендерну рівність,

але

методики гендерного аналізу допомагають у прийнятті компетентних справедливих рішень і реалізації їх на практиці

Потрібно виявити, **ЩО** є відмінністю між жінками і чоловіками, дівчатами і хлопцями і, найголовніше, **ЧОМУ** існує ця відмінність

ставить під сумнів припущення, що політики та програми однаково впливають на ВСІХ.

має використовуватися на всіх етапах розробки, впровадження, оцінки та моніторингу політики (в т.ч. стратегій, цільових програм та бюджетних програм

має опиратися на факти, а не припущення!

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Головні питання гендерного аналізу програм

Який вплив програма
(політика) здійснює на
гендерну рівність?

Програма посилює чи
послаблює гендерну
рівність?

Програма
гендернонейтральна чи
гендерночутлива?

Гендерний аналіз бюджетної програми – це дослідження

Чи відображено гендерні аспекти в назві та меті бюджетної програми?

Гендерний аналіз бюджетних програм

1 етап

- аналіз забезпечення гендерної рівності / цілеспрямованість бюджетної програми на забезпечення гендерної рівності у формулюванні назви, мети, завдань бюджетної програми чи результативних показників.
- чи відображено у формулюванні назви, мети та завдань бюджетної програми її спрямованість на забезпечення гендерної рівності?
- чи включені до бюджетної програми конкретні завдання стосовно посилення гендерної рівності?
- чи враховують гендерний аспект напрями використання бюджетних коштів, що визначаються з урахуванням публічних послуг?
- чи якісними та достатніми є результативні показники бюджетної програми з точки зору висвітлення досягнення мети та виконання завдань щодо забезпечення гендерної рівності?

Гендерний аналіз бюджетних програм

2 етап

- ідентифікація публічних послуг, що надаються в межах бюджетної програми, цільових груп надавачів та отримувачів публічних послуг (у тому числі потенційні) .
 - яка публічна (державна чи муніципальна) послуга надається в межах бюджетної програми?
 - хто є користувачами / отримувачами публічної (державної чи муніципальної) послуги (жінки, чоловіки та/або їх групи)?
 - хто надає публічну (державну чи муніципальну) послугу в межах програми (жінки, чоловіки та/або їх групи)?

Аналіз публічних послуг: ключові питання

1. Чи достатній обсяг наданих послуг для задоволення попиту на них різних цільових груп?
2. Чи відповідають ці послуги різним потребам та інтересам різних груп жінок та чоловіків?
3. Чи відповідають послуги встановленим стандартам (якщо такі існують)?
4. Чи є послуги інклюзивними, тобто доступними для соціально виключених груп?
5. Чи є послуги фізично та економічно доступними для різних груп жінок та чоловіків?
6. Чи не дискримінують послуги різні групи жінок та чоловіків?
7. Чи є послуги безпечними?
8. Чи актуальні наявні публічні послуги?
9. Наскільки жінки / чоловіки задоволені якістю наданих послуг?

Гендерний аналіз надавачів послуг

1. Хто надає публічну послугу в межах програми (жінки / чоловіки)?
2. Чи є ґендерний баланс серед працівників, які безпосередньо надають послуги? Якщо немає, то чому?
3. Особи якого віку переважають серед надавачів послуг? Якщо наявний дисбаланс за віковою ознакою, як це впливає на надання послуг?
4. Чи існує збалансоване представництво жінок і чоловіків на рівні ухвалення рішень?
5. Чи забезпечені потреби надавачів послуг — жінок і чоловіків — у гідних та безпечних умовах праці?

Гендерний аналіз отримувачів публічних послуг

1. Наскільки жінки/чоловіки задоволені якістю надаваних послуг?
2. Чи достатній обсяг надаваних послуг для задоволення попиту на них?
3. Чи відповідають ці послуги різним потребам та інтересам різних груп жінок та чоловіків?
4. Як різні ролі та різні обов'язки жінок та чоловіків або традиційні норми впливають на можливості жінок та чоловіків щодо користування послугами, які фінансують коштом бюджету?

Гендерний аналіз інфраструктури, створеної для надання публічних послуг

1. Чи забезпечує інфраструктура максимальне її використання різними цільовими групами жінок і чоловіків?
2. Чи забезпечує інфраструктура рівний доступ до публічних послуг жінок та чоловіків, які мають різні потреби залежно від віку, місця проживання, стану здоров'я, наявності малолітніх дітей тощо?
3. Хто — жінки, чоловіки та / або їх групи — не мають доступу до послуг у сфері освіти, охорони здоров'я, фізичної культури й спорту, мистецтва і культури? Як можна поліпшити інфраструктуру, щоб забезпечити цей доступ?
4. Чи безпечний публічний простір для жінок, чоловіків, дівчат і хлопців (чи є тротуари, пішохідні переходи, освітлення тощо)?

Гендерний аналіз бюджетних програм

3 етап

- гендерний аналіз видатків бюджетної програми
- аналіз обсягу видатків, спрямованих на реалізацію програми (кількісних та вартісних факторів), дослідження підходів до їх розподілу між користувачами / отримувачами послуг у межах програми (загальна вартість надання послуг, собівартість одиниці послуги, вартість на одну особу та на одну особу-жінку чи одну особу-чоловіка)

- яка загальна сума видатків на надання публічної послуги в межах бюджетної програми?
- яка середня вартість послуги на одну особу (у тому числі на одну особу-жінку та одну особу-чоловіка)?
- чи достатньо наявного бюджету для надання послуг та проведення заходів, що відповідають потребам жінок та чоловіків?
- якщо необхідно, чи надаються групам жінок чи чоловіків окремі послуги, які відповідають їх конкретним потребам?
- протягом останнього року бюджетні видатки на програму було збільшено чи зменшено?
- кошти, виділені з бюджету, були повністю витрачені на виконання бюджетної програми?
- публічні послуги, що надаються в межах бюджетної програми, доступні для всіх жінок і чоловіків у певних цільових групах?

III. Проведення гендерного аналізу бюджетної програми

П. 13. При аналізі результативних показників бюджетної програми досліджують їх якість та достатність з точки зору висвітлення рівня досягнення мети та виконання завдань в частині забезпечення гендерної рівності.

Результативні показники мають відповідати таким критеріям

реалістичність

результативні показники визначаються з урахуванням показників поточного стану та існуючих потреб економіки та суспільства, показників, визначених прогностичними документами щодо економічного та соціального розвитку, з одного боку, та можливостями ресурсної частини державного бюджету, з іншого

актуальність

результативні показники узгоджуються із програмними та стратегічними документами, цілями державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізацію якої забезпечує головний розпорядник, та показниками їх досягнення в середньостроковому періоді, характеризують найважливіші аспекти очікуваного результату

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ до визначення результативних показників бюджетних програм. Наказ Мінфін 10.12.2010 № 1536 (із змінами та доповненнями 2019) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1353-10#Text>

П. 5. Результативні показники поділяються на такі групи: показники затрат, показники продукту, показники ефективності та показники якості.

Показники затрат

визначають обсяги та структуру ресурсів, які забезпечують виконання бюджетної програми, характеризують структуру витрат бюджетної програми та можуть включати штатну чисельність працівників бюджетної установи, у тому числі залучених до надання публічних послуг, кількість осіб, які мають право на отримання публічних послуг, розміри виплат, встановлені нормативно-правовими актами, кількість обладнання, площу будівель тощо, які потребують обслуговування (ремонту, реконструкції, реставрації), загальний обсяг робіт, які необхідно виконати у поточному та наступних роках (загальна потреба), **загальну вартість інвестиційних проектів (проектів будівництва).**

Показники продукту

Показники продукту характеризують результати діяльності головного розпорядника за відповідний бюджетний період у межах бюджетної програми, можуть відображати обсяг виробленої продукції, наданих публічних послуг чи виконаних робіт, **кількість осіб, яким надано публічні послуги.**

Показники ефективності

Показники ефективності характеризують економність при витрачанні бюджетних коштів, співвідношення між одержаним продуктом і витраченим ресурсом та визначаються як витрати ресурсів на одиницю показника продукту, відношення кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до витраченого обсягу ресурсу.

Показники якості

характеризують динаміку досягнення мети та виконання завдань бюджетної програми, відповідність створеного продукту установленим стандартам (нормативам), рівень реалізації інвестиційних проектів (за весь період з початку реалізації цих проектів), виконання робіт, ступінь готовності об'єктів будівництва, якість створеного продукту; **рівень задоволення користувачів публічних послуг відповідно до їх призначення**, рівень забезпечення публічними послугами осіб, які мають на них право; висвітлюють послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій в економіці (відповідній сфері діяльності), **користь для суспільства від реалізації бюджетної програми, у тому числі з точки зору забезпечення гендерної рівності**.

Показники, що характеризують рівень освоєння бюджетних коштів, недоцільно включати до складу показників якості.

Що таке гендерно чутливі показники?

- Показники, що враховують відмінності між жінками та чоловіками
- Відображають вплив бюджетних програм на різні групи населення
- Дозволяють оцінити ефективність політики, зокрема з позиції гендерної рівності

Як сформулювати гендерно чутливі індикатори на практиці?

- Чітко визначте, яку саме гендерну проблему або аспект гендерної рівності ви хочете відстежити. Наприклад:
- Збільшення доступу жінок до освітніх програм.
- Зменшення гендерно зумовленого насильства серед молоді.

Врахування результатів гендерного аналізу

- Спирайтеся на дані, отримані з гендерного аналізу (кількісні та якісні). Наприклад, скільки жінок і чоловіків мають доступ до певної послуги чи як їх потреби різняться.

За результатами
гендерного аналізу
формується
рекомендації щодо

Внесення змін до цільових та бюджетних програм

Розробки/оновлення стратегій та політик

Покращення/оновлення послуг

Проведення необхідних досліджень

розроблення стандартів гендерночутливих послуг

удосконалення показників гендерної статистики

запровадження нових та/або перегляд існуючих
форм статистичної та адміністративної звітності

тощо

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.

На основі **висновків** за результатами гендерного аналізу бюджетної програми, **розпорядники бюджетних коштів** та інші учасники бюджетного процесу **приймають рішення** відповідно до своєї компетенції.

Головний розпорядник приймає рішення щодо:

- врахування гендерного аспекту та включення відповідних характеристик до бюджетної програми (мети, завдань, напрямів використання коштів, результативних показників);
- посилення гендерної чутливості бюджетної програми (якщо програма вже містить деякі гендерні аспекти) - визначити нові завдання, напрями використання коштів та результативні показники, які свідчитимуть про подальше просування в напрямі забезпечення гендерної рівності
- удосконалення процесу збору та обробки даних, дезагрегованих за статю;
- проведення опитування жінок, чоловіків, дівчат, хлопців та/або їх груп – отримувачів / користувачів послуг;
- заходів з подальшої інтеграції та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі;

КОРИСНІ РЕСУРСИ ТА ПРИКЛАДИ ГОБ

- [Публікації проєкту «Гендерне бюджетування в Україні»](#)

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of NIRAS and do not necessarily reflect the views of the European Union.